

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

KLIMATICKÁ ŽALOBA PŘED ÚSTAVNÍM SOUDEM NEUSPĚLA. OSTATNÍM STĚŽOVATELŮM SE TÍM VŠAK CESTA NEUZAVÍRÁ

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 6/25 z 22. 10. 2025

Tisková zpráva: Ústavní soud TZ 89/25 z 5. listopadu 2025

Ústavní soud zamítl ústavní stížnost spolku Klimatická žaloba a dalších osob. Stěžovatelé si zvolili pro svůj cíl zásahovou žalobu podle soudního řádu správního. Žalovaná ministerstva životního prostředí, průmyslu a obchodu, zemědělství a dopravy však právo stěžovatelů na příznivé životní prostředí v žalobě vymezeným způsobem neporušila. Ministerstva nebyla původcem stěžovateli vymezeného zásahu do základních práv. K výraznému snížení emisí skleníkových plynů a dosažení klimatické neutrality České republiky v horizontu přibližně tří dekád je třeba ukládat povinnosti jednotlivcům prostřednictvím zákonů. Taková zákonná úprava dosud neexistuje a ani ústavní pořádek, zákon či úprava EU ministerstvům neukládají povinnost mitigační opatření stanovit. Správní soudy proto nepochybily, když zásahové žalobě nevyhověly. Ústavní soud rozhodl v plénu, protože problematiku dopadů změny klimatu do základních práv považoval za závažnou a celospolečensky důležitou. Svým nálezem do budoucna neuzavřel cestu dalším klimatickým žalobám na poli veřejného či soukromého práva.

Stěžovatelé (spolu s dalšími dvěma žalobci) podali v roce 2021 k Městskému soudu v Praze klimatickou žalobu, žalovali tehdy kromě ministerstva životního prostředí, průmyslu a obchodu, zemědělství a dopravy i vládu České republiky. Na ochranu svých práv zvolili tzv. zásahovou žalobu podle soudního řádu správního. Městský soud v Praze nejprve žalobě částečně vyhověl (z části ji zamítl a odmítl), po kasačním zásahu Nejvyššího správního soudu však již žalobu zamítl. Oba rozsudky byly napadeny kasační stížností, poprvé Nejvyšší správní soud rozsudek městského soudu z části zrušil (a z části stížnosti zamítl), podruhé kasační stížnost zamítl. Druhá fáze řízení před správními soudy se týkala již jen **mitigačních opatření** (s cílem zmírnit změny klimatu). V první fázi řízení před správními soudy se řízení týkalo i adaptačních opatření (reagujících na skutečnou či očekávanou změnu klimatu včetně zvýšení odolnosti společnosti a krajiny).

Stěžovatelé se poté obrátili na Ústavní soud. Napadli obě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a druhý rozsudek městského soudu (ve vztahu k ministerstvům a mitigačním opatřením). Namítali, že správní soudy nezkoumaly samostatný nor-

mativní obsah pozitivních závazků státu, které plynou v oblasti ochrany klimatu z Listiny základních práv a svobod a z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Povinnost ministerstev konat konkrétní kroky vymezené v žalobě podle stěžovatelů vyplývá přímo z ústavního pořádku, a to především ze základního práva na příznivé životní prostředí.

Ústavní soud rozhodl v plénu (soudkyně zpravodajka Veronika Křesťanová) tak, že návrh **zamítl**.

Stěžovatelé po soudech požadovali, aby vyslovily **nezákonnost zásahu** žalovaných ministerstev, který spatřovali v tom, že si **ministerstva sama nestanovila konkrétní mitigační opatření, jež by vedla ke snížení emisí skleníkových plynů**. Jednotlivé žalobní návrhy se lišily jen v konkretizování či způsobu určení míry snížení těchto emisí. Stěžovatelé současně navrhovali, aby soud zakázal žalovaným ministerstvům pokračovat v porušování jejich práv na příznivé životní prostředí.

Klíčovou otázkou posuzovaného případu tak bylo, zda jsou to konkrétně žalovaná ministerstva, kdo má povinnost (závazek) plynoucí ze základních práv stěžovatelů na příznivé životní prostředí. Ústavní soud dospěl k závěru, že **žalovaná ministerstva nemohou být původcem nezákonného zásahu**, jak ho stěžovatelé vymezili v žalobě. Nejsou-li žalovaná ministerstva původcem zásahu (a tedy žalovaný zásah nezpůsobují), nemohou od něho ani upustit a poskytnout stěžovatelům to, čeho se zásahovou žalobou podle soudního řádu správního domáhali. Správní soudy nepochybily, když požadavku stěžovatelů nevyhověly.

V současnosti v České republice neexistuje zákonná úprava, která by právo na příznivé životní prostředí prováděla a z níž by plynula ministerstvům povinnost stanovit konkrétní mitigační opatření vedoucí ke snížení emisí. To je ostatně součástí argumentace stěžovatelů – klimatický zákon či jiná obdobná úprava na zákonné úrovni chybí. Samotná ministerstva nemají pravomoc přijímat zákonnou úpravu, tu má pouze zákonodárce. Povinnost přijímat opatření, která stěžovatelé v zásahové žalobě požadují, pak ministerstvům nezakládá ani ústavní pořádek. Povinnost ministerstvům neukládá ani unijní úprava. Pokud by správní soud žalobě vyhověl, tak by ministerstvům povinnost teprve sám stanovil. To se však zcela míjí s institutem zásahové žaloby, která je nástrojem proti porušování existující povinnosti.

Oproti **ESLP**, který v kontextu klimatické změny posuzoval splnění povinností **státu jako celku**, se **Ústavní soud** zabýval (podle zvolené procesní strategie stěžovatelů) **jen a pouze žalovaným zásahem ministerstev**. Ministerstvům však porušení povinnosti přijmout mitigační opatření nelze přičítat. Bez zákonného podkladu (nebo bez stanovení povinnosti přímo ústavním pořádkem) k tomu ministerstva neměla pravomoc.

Existenci člověkem vyvolané klimatické změny, stejně jako skutečnost, že je naléhavě třeba na klimatickou změnu reagovat, Ústavní soud nijak nezpochybnuje. A neučinily tak ani soudy před ním. Plénum Ústavního soudu se však nyní mohlo

zabývat jen těmi otázkami, které bylo přípustné řešit v řízení před správními soudy v rámci stěžovateli zvoleného žalobního typu. S ohledem na typ řízení před správními soudy a procesní strategii stěžovatelů Ústavní soud v nálezu nepřináší odpovědi na obecnější otázky (např. zda Česká republika jako celek činí dostatečná opatření proti klimatické změně a jejím důsledkům). K výraznému snížení emisí skleníkových plynů a dosažení klimatické neutrality České republiky v horizontu přibližně tří dekád je však třeba ukládat povinnosti jednotlivcům. Povinnosti přitom mohou být ukládány pouze na základě zákona.

Dnešním rozhodnutím Ústavní soud do budoucna nijak nepředjímá eventuelní úspěšnost jiných žalobních typů nebo klimatických sporů, ať už na poli veřejného či soukromého práva. Těmito otázkami se Ústavní soud nyní nezabýval a záměrně se soustředil na žalovaný zásah v mezích konkrétní procesní strategie stěžovatelů.

THE CONSTITUTIONAL COURT DISMISSED THE CONSTITUTIONAL COMPLAINT FILED BY THE CLIMATE ACTION ASSOCIATION AND OTHERS

Abstract

The Constitutional Court dismissed the constitutional complaint filed by the Climate Action Association and others. The complainants chose to pursue their goal through an action for intervention under the Administrative Procedure Code. However, the defendant ministries of the environment, industry and trade, agriculture, and transport did not violate the complainants' right to a favorable environment in the manner specified in the complaint. The ministries were not the originators of the interference with fundamental rights defined by the complainants. In order to significantly reduce greenhouse gas emissions and achieve climate neutrality in the Czech Republic within approximately three decades, it is necessary to impose obligations on individuals through legislation. No such legislation exists yet, and neither the constitutional order, nor EU law or regulations impose an obligation on ministries to establish mitigation measures. The administrative courts therefore did not err in dismissing the action for intervention. The Constitutional Court ruled in plenary session because it considered the issue of the impact of climate change on fundamental rights to be serious and important for society as a whole. Its ruling did not close the door to further climate lawsuits in the field of public or private law in the future.